

KONFIDENCIALUMO PRINCIPAS ADVOKATO VEIKLOJE IR JO RIBŲ NEAPIBRĖŽTUMAS

Romualdas Drakšas

*Mykolo Romerio Teisės mokyklos Baudžiamosios teisės ir
proceso institutas*

El. paštas: romualdas.draksas@dmsp.lt

Santrauka. Šiame straipsnyje autorius nagrinėja konfidencialumo principo advokato veikloje probleminius aspektus. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad Lietuvos teisės literatūroje šiai problematikai nėra skiriama daugiau dėmesio. Tik kai kurie diskutuoti konfidencialumo principo advokato veikloje aspektai buvo nagrinėti R. Drakšo monografijoje „Advokatas: veiklos pagrindai ir problemos“ bei autorių kolektyvo mokslo studijoje „Advokatūros teisė“. Pabrėžtina, kad advokato profesija yra viena iš profesijų rūšių, kurios atstovams taikomi aukštesni, griežtesni elgesio standartai, todėl manytina, kad kylančios teorinės ir praktinės advokatų veiklos problemos turėtų būti vienaip ar kitaip aptartos ir išspręstos. Todėl šio straipsnio tikslas – pradėti mokslines diskusijas vertinant advokato konfidencialumo principo reikalavimus, jų prieštaringumo klausimus. Tik pasidalijus nuomonėmis galima tinkamiausiai išspręsti praktikoje kylančias problemas. Galiausiai, po išsamios analizės, pateikiamos kelios išvados ir tolimesni konfidencialumo principo vertinimo pasiūlymai. Manytina, kad jau pats kreipimosi į advokatą faktas ir kliento suteikta informacija bei pateikti preliminarūs duomenys turėtų sudaryti advokato profesinę paslaptį. Paslaptimi advokatų veiklos praktikoje yra laikoma viskas, ką advokatas tiesiogiai ar netiesiogiai sužinojo iš kliento nuo to momento, kai jis kreipėsi į konkretų advokatą dėl teisinės pagalbos. Ir nesvarbu, kad advokatas nepriėmė pavidimo, nes negali dėl laiko stokos arba dėl profesinės nekompetencijos laiku ir tinkamai atlikti pareigų: pamatinė kliento teisė į konfidencialumą negali būti paneigta. Straipsnyje išdėstomi argumentai ir pateikiamas jais grindžiamas siūlymas papildyti Advokatų etikos kodekso 8 straipsnio 4 dalyje nustatytų išimčių sąrašą 4 punktu, jame nurodant, kad advokatas turi teisę be kliento sutikimo atskleisti advokato profesinę paslaptį sudarančią informaciją, jeigu tai neišvengiamai būtina sie-

kiant užkirsti kelią labai sunkaus nusikaltimo padarymui. Galiausiai pateikiamas siūlymas advokato profesinės paslapties konfidencialumo galiojimui nustatyti tam tikrus terminus. Suprantama, kad kliento vardas, pavardė, jo gimimo metai, duomenys apie profesiją ir darbovietę galėtų būti saugomi trumpiau nei duomenys apie drausmines nuobaudas, administracinius teisės pažeidimus, teistumą ir baudžiamuosius nusižengimus ar nusikaltimus bei sveikatos būklę. Ilgiausiai neturėtų būti viešinama informacija, susijusi su asmens teisių, garbės ir orumo apsauga, privataus gyvenimo neliečiamumu, asmens kodas ir pan.

Reikšminiai žodžiai: advokato veiklos principai, konfidencialumo principas advokato veikloje, advokato profesinė paslaptis.

Įvadas

Teisės principai advokato veikloje yra ypatingas jo darbo pagrindas, leidžiantis nustatyti, kas yra teisinga, net ir tada, kai jo kliento elgesys gali būti vertinamas dviprasmiškai ir nesuprantamai. Advokato pareigos nėra vien sąžiningas įstatymais reglamentuotų nurodymų vykdymas. Todėl šiai profesijai taikomi itin aukšti reputacijos, bendražmogiško elgesio ir specialūs etikos standartai, kurie apima ypatingos rūšies normų sistemą – pagrindinius teisės ir specialius advokato veiklos principus. Tai pamatinės Advokatūros nuostatos. Remiantis šiais principais, išreiškiamas ir apibrėžiamas pagrindinių Advokatūros įstatymo normų, kurioms būdinga aukščiausia, imperatyvinė juridinė galia, turinys. Tai, *inter alia*, reiškia, kad jų pagrindu yra paremtas visas šiuolaikinės Advokatūros kaip savarankiškos nepriklausomos institucijos ir advokato veiklos teisinis reglamentavimas, formuojama tolimesnė jų politika¹. Pasak J. P. du Plessis, apskritai teisės principo atsiradimą nulėmė romėnų teisė. Jis vystėsi keliais etapais: iš pradžių tai buvo kaip taisyklė, nurodanti problemos sprendimo būdą. Vėliau ši taisyklė pradėta taikyti teismo proceso metu. Galiausiai ši taisyklė buvo įtvirtinta rašytiniuose šaltiniuose, mokslininkų darbuose².

1 Romualdas Drakšas, *Advokatas: veiklos pagrindai ir problemos* (Vilnius: Justitia 2012), 68.

2 Paul J. du Plessis, *The creation of legal principle* (Roman Legal Tradition, 2008), <http://www.romanlegaltradition.org/contents/2008/RLT4-DUPLESSIS.PDF>.

Pabrėžtina, kad LR advokatūros įstatymo 3 straipsnyje įtvirtinta nuostata, kad Lietuvos advokatai yra nepriklausoma Lietuvos teisinės sistemos dalis³. To paties įstatymo 5 straipsnyje nustatyti šie pagrindiniai advokatų veiklos principai: 1) advokato veiklos laisvė ir nepriklausomumas; 2) advokatų tarpusavio santykių demokratiškumas, kolegiškumas ir sąžininga konkurencija; 3) advokatų veiklos teisėtumas; 4) kliento paslapties neatskleidimas; 5) lojalumas klientui ir interesų konflikto vengimas; 6) nepriekaištingas elgesys. Šie principai yra visos advokatų profesinės veiklos pamatas. Manytina, kad jie atlieka ne tik advokatų kontrolės funkciją, bet kartu yra metodologinės ir teisinės visos advokatūros funkcionalumo sąlygos.

Lietuvos visuotinio advokatų susirinkimo sprendimu (2016 m. balandžio 15 d.) buvo patvirtintas Lietuvos advokatų etikos kodeksas, kuriame nustatytos esminės Lietuvos advokatų profesinės etikos taisyklės bei principai ir išsamiau reglamentuotas advokato elgesys vykdant profesinę veiklą. Pabrėžtina, kad šis kodeksas ne tik iš esmės detalizavo Advokatūros įstatyme įtvirtintų principų ribas, bet ir aiškiau apibrėžė bei praplėtė pagrindinius advokatų veiklos principus kaip antai: advokato veiklos laisvė ir nepriklausomumas, sąžiningumas ir nepriekaištingas elgesys, kliento paslapties neatskleidimas, interesų konfliktas, lojalumas klientui ir kt⁴.

Panašūs advokato veiklos principai suformuluoti ir Europos advokatų profesinės etikos kodekse⁵, kuris tiesiogiai taikomas Lietuvos Respublikos advokatų tarptautinei veiklai Europos Sąjungoje arba Europos ekonominėje erdvėje.

Vienas svarbiausių *expressis verbis* įtvirtintų principų – kliento paslapties neatskleidimas, t. y. konfidencialumas, kuris tiesiogiai susijęs su kitais fundamentaliais advokato veiklos principais. Pavyzdžiui, advokato veiklą reglamentuojančiuose Vokietijos įstatymuose advokato nepriklausomumo principas (*Unabhängigkeitsgebot*), privalomumas vengti interesų konflikto (*Verbot von Interessenkonflikten*) ir profesinės paslapties saugojimas (*Berufs-*

3 „Lietuvos Respublikos advokatūros įstatymas“, *Valstybės žinios*, 2004, Nr. 50-1632.

4 „Lietuvos Respublikos teisingumo ministro įsakymas „Dėl Lietuvos advokatų etikos kodekso skelbimo““, TAR, 2016-04-22, Nr. 10280.

5 Pavyzdžiui, advokato nepriklausomumas, pasitikėjimas ir sąžiningumas, konfidencialumas, kitų advokatūrų ir teisininkų draugijų taisyklių gerbimas, nesuderinama veikla, teikiama informacija, kliento interesai, advokato atsakomybės klientui ribojimas. Council of Bars and Law Societies of Europe, „Europos advokatų profesinės etikos kodeksas,

geheimnis) laikomi svarbiausiomis advokatų veiklos sąlygomis⁶.

Taigi kliento teisių apsauga – svarbiausias advokato veiklos tikslas. Jis gali būti pasiektas tik tada, kai klientas visiškai pasitiki advokatu ir gali atskleisti jam savo paslaptis. O advokatas privalo laikytis Lietuvos advokatų etikos kodekso reikalavimų ir saugoti advokato veiklos metu jam patiktą informaciją ir jos neatskleisti. Be to, Advokatūros įstatymo 39 straipsnio 1 dalies 1 punkte reikalaujama, kad advokatas ne tik sąžiningai atliktų savo pareigas, bet ir elgtųsi dorai bei pilietiškai.

Pilietiškas elgesys suponuoja tam tikrų pareigų, kurių reikia siekiant valstybės ar visuomenės bendros gerovės, prisiėmimą ir atlikimą. Būti pilietišku, *inter alia* reiškia prisiimti daugiau pareigų nei tai, ką įpareigoja įstatymai, taip pat būti labiau aktyviu nei pasyviu⁷. Taigi advokatai, būdami teisinės sistemos dalimi, savo veikloje ne tik turi laikytis imperatyvių įstatymų reikalavimų, bet ir patys siekti įstatymų tikslų bei teisingumo ir teisėtumo įgyvendinimo. Tačiau kyla klausimų, kaip ši teorinė pilietiškumo nuostata dera su Lietuvos advokatų etikos kodekso 8 straipsnio 1 dalies nuostata, įtvirtinančia reikalavimą, kad advokatui patiktos kliento paslapties saugumas yra savitarpio pasitikėjimo santykių ir tinkamo advokato funkcijų vykdymo *conditio sine qua non*, kuriai netaikoma senatis. Šiandien išlieka aktualus ir itin svarbus advokato praktikai konfidencialumo ribų klausimas: ar konfidencialumo reikalavimai prasideda nuo sutarties sudarymo momento, o gal šios nuostatos galioja jau nuo pirmųjų susitikimų su galimu klientu, ar advokato honoraras yra paslapties dalykas, ar kliento paslaptys turėtų būti saugomos pasibaigus sutartiniams santykiams, jeigu advokatas mato, kad kliento elgesys yra neteisėtas ir t. t. Bandytas atsakyti į šiuos nevisiškai retorinius klausimus, paskatino autorių plačiau ir nauju aspektu panagrinėti advokato profesinės paslapties saugojimo teisinį reguliavimą.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad Lietuvos teisės literatūroje šiai problematikai nėra skiriama daugiau dėmesio. Tik kai kurie diskutuoti konfidencialumo principo advokato veikloje aspektai buvo nagrinėti R. Drakšo mono-

6 Wilhelm Boner, „Aktuelle Entwicklungen im Anwaltsrecht. Weiterbildungsveranstaltung des Aargauischen Anwaltsverbandes AAV vom 24“, <https://docplayer.org/5200188-Boner-rechtsanwaelte-aktuelle-entwicklungen-im-anwaltsrecht-weiterbildungsveranstaltung-des-aargauischen-anwaltsverbandes-aav-vom-24.html>.

7 *Pilietiškas ir pilietinė visuomenė. Lyginamoji pilietiškumo sampratos analizė* (Vilnius: Nevyriausybinų organizacijų informacijos ir paramos centras, 2012), 4–5.

grafijoje „Advokatas: veiklos pagrindai ir problemos“ bei autorių kolektyvo mokslo studijoje „Advokatūros teisė“⁸. Šiuo požiūriu svarbus J. Kiršienės, G. Lastauskienės ir kt. autorių indėlis į advokato veiklos teisinio reguliavimo klausimus⁹.

Pabrėžtina, kad advokato profesija yra viena iš profesijų rūšių, kurios atstovams taikomi didesni, griežtesni elgesio standartai, todėl manytina, kad kylančios teorinės ir praktinės advokatų veiklos problemos turėtų būti vienaip ar kitaip aptartos ir išspręstos. Todėl šio straipsnio tikslas – pradėti mokslines diskusijas vertinant advokato konfidencialumo principo reikalavimus, jų prieštaringumo klausimus. Tik pasidalijus nuomonėmis galima tinkamiausiai išspęsti praktikoje kylančias problemas.

Užsibrėžtiems tikslams pasiekti straipsnyje taikomi įprastiniai teisės tyrimams metodai: teisinės analizės, sisteminis, lyginamasis, teleologinis, istorinis, aksiologinis ir kiti metodai.

1. Advokato konfidencialumo pareigos turinys

Advokato konfidencialumo pareiga, patikėtos kliento paslapties saugumas yra viena advokato ir kliento savitarpio pasitikėjimo prielaidų. Šios pareigos svarbą pabrėžia ne tik Lietuvos Respublikos advokatų etikos kodeksas (8 straipsnis), bet ir kitų šalių bei tarptautiniai teisės aktai. Pavyzdžiui, Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendras duomenų apsaugos reglamentas) *expressis verbis* nustatyta, kad fizinių asmenų apsauga tvarkant asmens duomenis yra pagrindinė teisė ir kiekvienas asmuo turi teisę į savo asmens duomenų apsaugą. Fizinių asmenų apsaugos tvarkant jų asmens duomenis principais ir taisyklėmis turėtų būti paisoma fizinių asmenų pagrindinių teisių ir laisvių, visų pirma jų teisės į asmens duomenų apsaugą, neatsižvelgiant į jų pilietybę ar gyvenamąją vietą. Kiekvienu atveju turi būti

8 Romualdas Drakšas, *Advokatas: veiklos pagrindai ir problemos*. (Vilnius, Justitia 2012); Darius Beinaravičius ir kt., *Advokatūros teisė* (Vilnius: LĮ „Kriventa“, 2018).

9 Julija Kiršienė, „Advokato nepriklausomumas teisinių paslaugų rinkos komercializacijos kontekste: reliktas ar būtinybė“, *Jurisprudencija* 21, 3 (2014); Giedrė Lastauskienė, „Advokato profesija: prieštaringas jos pobūdis ir kontrolė“, *Jurisprudencija* 20, 4 (2013).

paisoma pagrindinių teisių ir laisvių bei principų, visų pirma teisės į privatų ir šeimos gyvenimą, būsto neliečiamybę ir komunikacijos slaptumą, teisės į asmens duomenų apsaugą, minties, sąžinės ir religijos laisvės, saviraiškos ir informacijos laisvės, laisvės užsiimti verslu, teisės į veiksmingą teisinę gynybą ir teisingą bylos nagrinėjimą ir kultūrų, religijų ir kalbų įvairovės. Kartu šiame Reglamente nurodoma, kad teisė į asmens duomenų apsaugą nėra absoliuti, ji turi būti vertinama atsižvelgiant į jos visuomeninę paskirtį ir derėti su kitomis pagrindinėmis teisėmis, remiantis proporcingumo principu¹⁰.

1996 m. birželio 11 d. priimtame Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatyme imperatyviai nurodoma, kad draudžiama asmens kodą skelbti viešai. Šio įstatymo paskirtis – saugoti žmogaus pagrindines teises ir laisves, visų pirma žmogaus teisę į asmens duomenų apsaugą, ir užtikrinti aukštą asmens duomenų apsaugos lygį¹¹. Taigi reikėtų manyti, kad visais atvejais kliento asmens duomenys yra konfidencialūs.

Paminėtina, kad Vokietijos teisės aktuose pabrėžiama, kad profesinė paslaptis yra profesinė taisyklė, numatyta Advokatūros įstatyme. Profesinė paslaptis galioja visai informacijai ir dėl visko, ką advokatui patiki klientai. Be to, pagal Vokietijos Baudžiamąjį kodeksą profesinės paslapties atskleidimas yra apibrėžiamas kaip nusikaltimas¹². JAV teisinėje sistemoje visa informacija, susijusi su kliento atstovavimu, yra laikoma konfidencialia, nebent jis duoda sutikimą atskleisti tokią informaciją¹³.

Europos Sąjungos advokatų etikos kodekse taip pat pabrėžiama konfidencialumo svarba. Jame nurodoma, kad be visiško advokato ir kliento santykių konfidencialumo negali būti ir pasitikėjimo, dėl šios priežasties konfidencialumas yra vertinamas kaip pirminė ir fundamentali advokato teisė ir pareiga¹⁴. Taigi advokatas (ar advokato padėjėjas), pažeidęs šiuos imperaty-

10 „Europos Parlamento ir Tarybos 2016 m. balandžio 27 d. reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendras duomenų apsaugos reglamentas)“, EUR-Lex, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=celex:32016R0679>.

11 „Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas“, *Valstybės žinios*, 1996, Nr. 63-1479.

12 „Befreiung vom Berufsgeheimnis“, Kanton Bern, <https://www.zsg.justice.be.ch/de/start/themen/anwaltsaufsicht/befreiung-berufsgeheimnis.html>.

13 „Model Rules of Professional Conduct - Table of Contents“, American Bar Association, https://www.americanbar.org/groups/professional_responsibility/publications/model_rules_of_professional_conduct/model_rules_of_professional_conduct_table_of_contents/.

14 „Code of Conduct for European Lawyers“, The Swedish Bar Association, <https://www.>

viuosius įstatymo ar advokatų etikos kodekso reikalavimus, negali teisintis jų nežinojimu ar nepakankamu jų detalumu. Konfidencialumo nuostatas advokatas privalo žinoti *ex officio*.

Kartu pabrėžtina, kad Lietuvos advokatų etikos kodekso 8 straipsnyje nenurodoma, nuo kada galima reikalauti kliento patikėtos paslapties saugumo. Galima daryti prielaidą, kad paslapties konfidencialumas turėtų būti siejamas su lojalumo klientui principo realizavimo pradžia. Šio kodekso 10 straipsnyje išdėstytos advokato lojalumo klientui sąlygos, kurios susijusios su ikisutartiniais santykiais, sutartiniais santykiais, nutraukiant sutartį ir advokato pareigomis nutraukus sutartį. Lojalumo principas reikalauja, kad advokatas neturi priimti pavedimo, jeigu žino, kad negali reikiamu laiku ir (ar) tinkamai jo atlikti dėl profesinės kompetencijos stokos, užimtumo ar kitų priežasčių. Tik tada, kai susitaria su klientu dėl pavedimo apimties, atlyginimo ir kitų esminių advokato paslaugų sąlygų bei sudaro sutartį Lietuvos Respublikos advokatūros įstatyme nustatyta tvarka, advokatas pradeda teikti teises paslaugas. Be abejo, advokato ir kliento santykiai gali atsirasti dar prieš sudarant atstovavimo sutartį ir tam pakanka konkludentinių veiksmų, leidžiančių klientui suprasti, kad advokatas imsis atstovavimo.

Tačiau neatmestina prielaida, kad ikisutartinių santykiu metu, jeigu advokatas ir negali priimti pavedimo, klientas atskleidžia dalį jam svarbios informacijos. Pasitikėdamas pasirinktu advokatu klientas gali atskleisti ir dalį savo paslapčių. *Todėl reikėtų manyti, kad jau pats kreipimosi į advokatą faktas ir kliento suteikta informacija bei pateikti preliminarūs duomenys turėtų sudaryti advokato profesinę paslaptį. Paslaptimi advokatų veiklos praktikoje yra laikoma viskas, ką advokatas tiesiogiai ar netiesiogiai sužinojo iš kliento nuo to momento, kai jis kreipėsi į konkretų advokatą dėl teisinės pagalbos. Ir nesvarbu, kad advokatas nepriėmė pavedimo, nes negali dėl laiko stokos arba dėl profesinės nekompetencijos laiku ir tinkamai atlikti pareigų: pamatinė kliento teisė į konfidencialumą negali būti paneigta.*

Todėl diskutuotina Lietuvos Aukščiausiojo Teismo (toliau – AT) praktika, kurioje vertinamas ne tik sutarties pasirašymo momentas, bet ir pats sutarties turinys. Šio Teismo nuomone, advokato paslaptis saugoma tik tada, kai sudaroma konkreti sutartis ir joje atsispindi informacija apie tai, dėl

---

advokatsamfundet.se/Advokatsamfundet-engelska/Rules-and-regulations/European-Code-of-Conduct/.

kokių konkrečių klausimų bus teikiama teisinė pagalba. Pavyzdžiui, 2006 m. balandžio 4 d. AT nutartyje, kurioje buvo sprendžiamas klausimas, ar galima baudžiamojoje byloje kaip įrodymą naudoti advokato ir asmens, su kuriuo buvo sudaryta preliminarai teisinės pagalbos sutartis, nekonkretizavus teikiamos paslaugos pobūdžio, tarpusavio telefoninių pokalbių įrašus, nurodė, kad „įstatymai užtikrina absoliutų draudimą kontroliuoti profesines pareigas atliekančio advokato ir jo kliento susižinojimą, o ne advokato aplamai ir kitų asmenų susižinojimą. Teisinė pagalba visada teikiama konkrečiu klausimu, reikalaujančiu teisinių žinių, todėl būtina advokato ir kliento sutarties dėl teisinės pagalbos sąlyga yra konkretūs klausimai, dėl kurių teikiama teisinė pagalba, arba, bent jau, tam tikra veiklos sritis, kurioje tokia pagalba teikiama. Tik pagal tokią sutartį, kurioje nurodyta konkreti veiklos sfera, dirbančio advokato ir jo kliento susižinojimą kontroliuoti draudžiama“¹⁵. Taigi AT atmetė konfidencialumo principo realizavimo galimybę, jei advokatas sudarė sutartį su klientu konkliudentiniais veiksmais.

Praktikoje taip pat pasitaiko nemažai atvejų, kai dėl sutarties su advokatu tariaisi ne klientas, bet jo įgaliotas asmuo, įstatyminis atstovas ar kitas jam artimas žmogus (pavyzdžiui, mylimasis, sutuoktinis, giminaitis). Todėl kyla klausimas, ar toks asmuo, kuris konsultavosi su advokatu, bet nebuvo sudaręs rašytinio susitarimo dėl teisinių paslaugų teikimo trečiojo asmens naudai, gali būti laikomas advokato klientu ir jam turėtų būti taikomi advokato ir kliento santykių konfidencialumo reikalavimai. Be abejo, asmeniui, kuris sudarė su advokatu rašytinę sutartį trečiojo asmens naudai, gali būti taikoma minėta konfidencialumo apsauga. Konsultacijos pobūdis ir kliento pavedimu advokatui pateikti duomenys sudaro kreipimosi į advokatą faktą, kurį patvirtina rašytinė sutartis, advokato orderis ir vėliau tiesiogiai teikiamos paslaugos. Tačiau neaiškūs ir diskutuoti atvejai, kai dėl kliento žodžiu konsultuojasi neįgalieji tretieji asmenys, o advokatas nepriima pavedimo dėl teisinių paslaugų teikimo. Kyla abejonių, ar tokiems asmenims gali būti taikomi konfidencialumo reikalavimai. Viena vertus, asmuo, žodžiu konsultuodamasis dėl tariamo kliento ir pateikdamas tik nepatikrintus faktus, negalėtų tikėtis iš advokato konfidencialumo pareigos. Antra vertus, advokato teikiama žodinė konsultacija taip pat yra advokato funkcija, o asmuo, kuris

15 „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2006 m. balandžio 4 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-281/2006“, e-teismai, <https://eteismai.lt/byla/214218897813354/2K-281/2006>.

konsultuojasi, gali būti laikomas klientu. *Todėl tokiais atvejais galima daryti prielaidą, kad pats kreipimosi į advokatą faktas taip pat turėtų suponuoti konfidencialumo pareigą, tačiau tik tariamas klientas ir apytikrė jo informacija negalėtų tikėtis advokato profesinės paslapties apsaugos garantijos.*

Be to, advokatas turi pareigą užtikrinti, kad visa kliento suteikta ir vykdant kliento pavedimą advokato gauta informacija bus saugoma kaip advokato profesinė paslaptis. Gali kilti klausimas, kokia informacija sudaro profesinę paslaptį. Savaiame aišku, kad tai yra visi kliento pateikti reikalingi duomenys apie sutartinių santykių dalyką bei tam tikros faktinės aplinkybės, reikšmingos kliento teisių ir teisėtų interesų apsaugai. Kadangi advokato konfidencialumo pareigos tikslas – skatinti visišką ir atvirą bendravimą tarp advokato ir jo kliento, todėl jis be baimės gali patikėti ir tokią konfidencialią informaciją, kuri galėtų būti nukreipta prieš jį patį (nesąžiningas elgesys, administracinių nusižengimų ar net kitų nusikaltimų padarymas). Konfidencialumo principas garantuoja, kad kliento pateikta informacija nepasieks trečiųjų asmenų. Kliento pasitikėjimas advokatu gali būti pasiekiamas tik garbingai ir sąžiningai atstovaujant savo profesijai. Todėl advokatui keliami reikalavimai – būti sąžiningam, nešališkam, atidžiam ir garbingam. Tačiau šio principo įgyvendinimas sukelia ir probleminių situacijų, kai jis tarsi netenka teisinės galios. Literatūroje išsakyta nuomonė, kad negali būti laikoma advokato paslaptimi viešai pateikiama informacija, kuri išgirsta iš viešo pokalbio arba informacija apie galimą rengiamą nusikaltimą¹⁶.

Advokatų etikos kodekso 8 straipsnio 6 dalyje nustatyta, kad advokatas iš savo kolegos, advokato padėjėjo, kito asmens, kurį pasitelkia teikdamas teises paslaugas, privalo reikalauti laikytis tam tikrų konfidencialumo įsipareigojimų, kad nebūtų atskleista advokato profesinę paslaptį sudaranti informacija. Taigi konfidencialumo principo privalo paisyti visi dirbantys advokatų kontoros, į kurią kreipėsi klientas, darbuotojai. Pavyzdžiui, Vokietijos teisės aktuose nurodoma, kad sąvoka „dirbantys“ apima visus advokato įdarbintus asmenis, t. y. visus asmenis, pagal sutartį įtrauktus į advokato sferą, neatsižvelgiant į tai, ar jie užima gana pavaldžias pareigas, ar aukštesnes generalinio direktoriaus pareigas. Pavyzdžiui, pas advokatą dirba ir advokatų padėjėjai, samdomi advokatai, teisininkai ir kiti darbuotojai. Darbuotojo įsipareigojimas turi būti rašytinis. Suprantama, kad įsipareigojimą

16 Rima Ažubalytė ir kt., *Baudžiamojo proceso teisė. Metodinė priemonė* (Vilnius: MRU, 2014), 134.

turi pasirašyti tiek profesinę paslaptį saugantis asmuo, tiek kitas darbuotojas asmeniškai. Jei paslapties saugojimo pareiga turi būti vykdoma elektronine forma, ji turėtų būti pasirašyta elektroniniu parašu¹⁷.

Šiame kontekste pabrėžtina tai, kad, viena vertus, konfidencialumo principas saugo klientą nuo galimų jo teisių ir laisvių pažeidimų, o antra vertus, saugo advokatą ir jo kontoros darbuotojus nuo pareigos liudyti prieš klientą, nes toks liudijimas, davus priesaiką, turėtų būti traktuojamas kaip negarbingas, pažeidžiantis etikos principus elgesys.

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas (toliau – Konstitucinis Teismas) savo 2011 m. birželio 9 d. nutarime nurodė, kad iš Konstitucijos, *inter alia* jos 30 straipsnio 1 dalies, 31 straipsnio 6 dalies, nuostatose įtvirtintos asmens teisės turėti advokatą įstatymų leidėjui kyla pareiga nustatyti ne tik tam tikras advokatų teises, būtinas veiksmingai teisinei pagalbai teikti, bet ir atitinkamas jų pareigas, *inter alia*, konfidencialumo pareigą, kuri reiškia, kad advokatas privalo saugoti jam patikėtą teisinei pagalbai teikti būtiną informaciją ir jos neatskleisti, taip pat pareigą gautos informacijos nenaudoti teisei priešingais tikslais; kartu akcentuotina, kad turi būti numatyta ir advokatų atsakomybė, *inter alia*, už neteisėtą gautos informacijos panaudojimą¹⁸.

Taigi apibendrinant galima teigti, kad konfidencialumo principas apima advokato pareigą saugoti informaciją apie kliento asmeninį gyvenimą, jo artimųjų ir šeimos narių gyvenimą, taip pat garbės ir reputacijos neliečiamumą, fizinį ir psichinį neliečiamumą, korespondencijos bei kliento asmeninių faktų slaptumą, draudimą advokatui skelbti gautą ar surinktą konfidencialią informaciją ir kt.

2. Advokato konfidencialumo pareigos ribos

Tradiciskai demokratinėse šalyse teisė neatskleisti advokato ir kliento bendravimo paslaptis ir jų turinį trečiosioms šalims yra laikomas neatskiiriama advokato ir kliento bendravimo dalimi. Advokato pareigos saugoti konfidencialią ribos paprastai apibrėžiamos įvairiuose nacionaliniuose teisės aktuose, o draudimas atskleisti konfidencialios informacijos turinį yra

17 „Berufsgeheimnisträger“, *Anwalt24*, <https://www.anwalt24.de/lexikon/berufsgeheimnistraeger>.

18 „Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2011 m. birželio 9 d. nutarimas“, *Valstybės žinios*, 2011, Nr. 156-7405.

visuotinai pripažintas esmine advokato bendravimo su klientu sąlyga.

Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekse (toliau – BPK), draudžiama kontroliuoti advokato bendravimą su klientu – jų susitikimus, korespondenciją, pokalbius telefonu ir pan. Antai šio kodekso 48 straipsnio 1 dalies 3 punkte nurodoma, kad gynėjas turi teisę nekliudomai bendrauti ir be pašalinių susitikti su įtariamuoju ar kaltinamuoju. Susitikimų su su-laikytu ar suimtu įtariamuoju ar kaltinamuoju skaičius ir trukmė neribo-jami. BPK 154 straipsnio 7 dalyje draudžiama klausytis gynėjo pokalbių su įtariamuoju ar kaltinamuoju perduodamų elektroninių ryšių tinklais, daryti jų įrašus, kontroliuoti kitą elektroninių ryšių tinklais tarp jų perduodamą informaciją, ją fiksuoti ir kaupti.

Teisę į advokato profesinės paslapties saugumą ne kartą nagrinėjo ir Europos Žmogaus Teisių Teismas (toliau – EŽTT). Pavyzdžiui, byloje *Kopp prieš Šveicariją* pareiškėjas ginčijo valstybės institucijų išduotą leidimą pasi-klausyti advokato kontoros ir kliento privatų telefoninį pokalbį. Šį leidimą, kuris privalėjo būti grindžiamas tik ypač tiksliu įstatymu, Teismas vertino kaip „rimtą kišimąsi“ į privatų gyvenimą. Pabrėžtina, kad pareiškėjas nebu-vo įtariamasis nusikalstamos veikos padarymu. EŽTT nurodė, kad Šveicarijos teisėje numatytos profesinės paslapties apsaugos priemonės nėra bevertės, tačiau yra aiškus prieštaravimas tarp teisės aktų, kuriais saugoma profesinė privilegija, teksto, kai advokatas stebimas kaip trečioji šalis, ir konkrečios su advokato darbu susijusios praktikos. Šio teismo nuomone, komunikacijos konfidencialumas advokato praktikoje yra jautri sritis, tiesiogiai susijusi su asmens teise į gynybą. Todėl skambučiai į advokatų kontorą ir iš advokatų kontoros turėtų būti taikomi „privataus gyvenimo“ ir „susirašinėjimo“ sąvo-kos Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 8 straipsnio 1 dalies prasme¹⁹.

J. Nasutavičienė atkreipė dėmesį į tai, kad Europos Sąjungos Teisingumo Teismas bylose dėl Europos Sąjungos konkurencijos teisės pažeidimų pripa-žįsta, kad advokato ir kliento bendravimo konfidencialumo paslaptis taiky-tina tik dokumentams, susijusiems su advokatu, kuris nedirba kaltinamoje įmonėje pagal darbo sutartį. Kai profesinės paslapties apsauga nėra pripažįs-tama ES konkurencijos teisės pažeidimu kaltinamos įmonės koresponden-

19 „Europos Žmogaus Teisių Teismo 1998 m. kovo 25 d. sprendimas byloje *Kopp prieš Švei-cariją* (Nr.23224/94)“, ECHR, <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58144>.

cijai gynybos klausimais su jos teisės skyriaus personalu, keltinas klausimas, ar tokiu atveju tinkamai užtikrinama tokių įmonių teisė į advokato ir kliento bendravimo konfidencialumą²⁰.

Taigi užbaigiant mintį reikia pabrėžti, kad griežta teisės aktais reglamentuota advokato profesinės paslapties apsauga nėra tik privačios paslapties apsauga, bet saugomo viešojo intereso problema. Todėl Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (toliau – LVAT) priėjo prie išvados, kad advokato profesinės paslapties suteikiama apsauga (ypač konkurencijos bylose) nėra absoliuti²¹.

Profesinės paslapties nesuabsoliutinimas gali būti siejamas su advokato profesijos vidiniu prieštaravimu. G. Lastauskienė pagrįstai teigia, kad, viena vertus, advokatas yra atlygintinių teisinių paslaugų teikėjas, privalantis siekti, kad jo paslaugos būtų perkamos, nes tik taip advokatas gali susikurti sąlygas veiklai vykdyti, apsirūpinti materialiai pats ir aprūpinti savo šeimą; antra vertus, advokatų veiklai būdingas absoliutus lojalumas savo klientui: advokatas veikia kaip atstovaujamo asmens šešėlis, kaip itin artimas klientui žmogus, kartais žinantis apie jį daugiau negu jo artimieji, ir būtent kliento interesai advokatui yra patys svarbiausi; tačiau, trečia, advokatas veikia ne tik kaip pagalbininkas ir paslaugų teikėjas, bet ir kaip teisingumo įgyvendinimo proceso dalyvis, ir tai sukuria jam specialius reikalavimus ir įparei-

20 Justina Nasutavičienė, „Teisė į advokato ir kliento bendravimo konfidencialumą ES konkurencijos teisės pažeidimų tyrimų metu: advokato statuso aspektas“, *Jurisprudencija* 20, 1 (2013): 55.

21 Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas priėjo prie išvados, kad advokato profesinės paslapties suteikiama apsauga (ypač konkurencijos bylose) nėra absoliuti. Jis akcentavo, kad pirmosios instancijos teismas pagrįstai atsižvelgė į Europos Sąjungos teismų išaiškinimus dėl advokato ir kliento bendravimo konfidencialumo, iš kurių matyti, kad esminė sąlyga advokato profesinės paslapties apsaugos taikymui yra advokato nepriklausomumo reikalavimas. Minėtu atveju nėra pagrindo taikyti advokato profesinės paslapties apsaugos įmonių ir advokato susirašinėjimui ar kitiems su jų bendravimu susijusiems dokumentams, nes A. V. turi reikšmingą kiekį minėtų įmonių akcijų, dalyvauja jų veikloje balsuodamas akcininkų susirinkimuose, todėl gali priimti svarbius sprendimus dėl įmonių ūkinės komercinės veiklos ir formuoti jos strategiją. Teismas pabrėžė, kad bendrovės ir advokato santykiai negali būti laikomi besąlygiškai nepriklausomais. Atsižvelgiant į tai konstatuota, kad Konkurencijos taryba veikė teisėtai netaikydama susirašinėjimui Advokatūros įstatyme įtvirtintos teisinės garantijos, o tokia poveikio priemonė yra pagrįsta, būtina ir reikalinga demokratinėje visuomenėje bei proporcinga siekiamam tikslui pasiekti. „LVAT: advokato profesinės paslapties apsauga nėra absoliuti“, Konkurencijos taryba, <https://kt.gov.lt/naujienos/lvat-advokato-profesines-paslapties-apsauga-nera-absoliuti>.

gojimus siekti teisingumo, būti padoriam ir nepažeisti tam tikrų pamatinių reikalavimų, kurie šiuolaikinėse valstybėse yra keliami teisininkui, teisiniam procesui ir siekiant įgyvendinti teisingumą²².

Todėl neatsitiktinai Advokatų etikos kodekso 8 straipsnio 4 dalyje imperatyviai įtvirtintos trys išimtys, kada advokatas vis dėlto turi teisę išeiti už konfidencialumo ribų ir be kliento sutikimo atskleisti profesinę paslaptį sudarančią informaciją:

1) kai tai neišvengiamai būtina siekiant išsaugoti žmogaus gyvybę;

2) būtina siekiant apsaugoti kliento, jo įpėdinio ar teisių perėmėjo teises ir teisėtus interesus;

3) neišvengiamai reikia apginti advokato teises ginče su klientu, tačiau tik tokia apimtimi, kokia būtina norint teisingai išspręsti ginčą.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad išvardytos išimtys neįpareigoja advokatą atskleisti atitinkamą konfidencialią informaciją, kurią jis sužinojo iš savo kliento, bet tik leidžia ją atskleisti be kliento sutikimo. Vadinasi, etikos kodeksas palieka informacijos konfidencialumo lygį ir jos reikšmę vertinti pačiam advokatui. Šių išimčių svarba nekvestionuojama.

Advokato profesinę paslaptį sudarančios informacijos pateikimas Lietuvos advokatūrai ar jos organams taip pat nelaikomas kliento paslapties atskleidimu ir konfidencialumo pažeidimu. Dažniausiai tai būna duomenys, kuriuos būtina pateikti Advokatų tarybai arba Advokatų garbės teismui.

Advokatų taryba, kaip advokatūros savivaldos institucija, jos valdymo organas, Advokatūros įstatyme numatytais atvejais (57 straipsnis) turi teisę priimti sprendimus dėl advokatų įrašymo ir išbraukimo iš Lietuvos praktikuojančių advokatų sąrašo, iškelti drausmės bylą advokatui ir advokato padėjėjui, taip pat, suderinusi su Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija, tvirtinti klientų ir advokatų ginčų dėl teisinių paslaugų nagrinėjimo tvarką ir asmens duomenų, advokato gautų vykdant kliento pavedimą, tvarkymo taisykles. Vykdydama šias funkcijas Taryba turi teisę gauti reikalingus duomenis ne tik tiesiogiai iš advokato ar advokato padėjėjo, bet ir iš valstybės ir savivaldybių institucijų, taip pat registru, valstybės informacinių sistemų šioms funkcijoms atlikti reikalingą informaciją, duomenis (taip pat advokatų, advokatų padėjėjų, Europos Sąjungos valstybių narių teisininkų, asmenų,

22 Giedrė Lastauskienė, „Advokato profesija: prieštaringas jos pobūdis ir kontrolė“, *Jurisprudencija* 20, 4 (2013):7.

siekiančių būti pripažintais advokatais, siekiančių būti įrašytais į Lietuvos advokatų padėjėjų sąrašą ar ES valstybių narių teisininkų, turinčių teisę teikti nuolatines teisines paslaugas Lietuvos Respublikoje, sąrašą, asmens duomenis ir duomenis apie asmens teistumą), dokumentus ar dokumentų nuorašus²³.

Advokatų drausmės bylų nagrinėjimo ir drausminių nuobaudų taikymo funkciją įstatymu pavesta vykdyti Advokatų garbės teismui, kuris veiksmus, reikalingus drausmės bylai tinkamai išnagrinėti, atlieka tik gavęs iš Advokatų tarybos surinktą ir parengtą medžiagą. Teismų praktikoje pripažįstama, kad Advokatų tarybos veiksmai vertintini kaip paruošiamieji veiksmai, kad klausimas dėl drausmės bylos iškėlimo būtų nagrinėjamas Advokatų garbės teisme. Advokatų tarybos sprendimas iškelti drausmės bylą ir Advokatų garbės teismui pateikta reikalinga medžiaga pripažintini pasirengimo nagrinėti bylą veiksmų atlikimu, tačiau nereiškia bylos iš esmės išnagrinėjimo, tik Advokatų garbės teismo priimtas sprendimas iš esmės realiai turi įtakos advokato teisėms ir teisėtiems interesams²⁴.

Advokatų drausmės bylų nagrinėjimo tvarkos apraše nustatyta, kad drausmės komiteto pirmininkas ir nariai, rinkdami drausmės bylai reikšmingus duomenis, turi visas teises, kaip ir advokatai, vykdydami profesinę veiklą. Jiems suteikta teisė tikrinti visą advokato dokumentaciją, susijusią su galimais profesinės veiklos (ar) profesinės etikos pažeidimais. Visa surinkta medžiaga ir advokato drausmės byla yra konfidencialūs dokumentai. Tačiau Advokatų tarybos pirmininkas ir pirmininko pavaduotojas bet kurioje drausmės bylos rengimo ir nagrinėjimo stadijoje turi teisę susipažinti su visa drausmės byla. Viešą informaciją žiniasklaidai ar kitiems juridiniams ar fiziniams asmenims apie rengiamą ar nagrinėjamą drausmės bylą gali teikti tik Advokatų tarybos pirmininkas ar pirmininko pavaduotojas, o apie išnagrinėtas drausmės bylas – Advokatų tarybos pirmininkas ar pirmininko pavaduotojas ir Advokatų garbės teismo pirmininkas ar jo pavaduotojas²⁵.

23 „Lietuvos Respublikos advokatūros įstatymas“, *Valstybės žinios*, 2004, Nr. 50-163.

24 „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. birželio 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-152-378/2021“, Liteko, <http://liteko.teismai.lt/vie-sasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=a42b32ea-a4e3-4a63-bfb8-d70a813e7552>.

25 „Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2007 m. liepos 11 d. įsakymas Nr. 1R-278 „Dėl advokato drausmės bylų nagrinėjimo tvarkos aprašo skelbimo““, *Valstybės žinios*, 2007, Nr. 79-3197.

Prašymas pateikti šioms institucijoms duomenis vis dėlto turi derėti su teisės aktų nuostatomis, kurios nurodo, kad asmens duomenys gali būti renkami apibrėžtais ir teisėtais tikslais ir toliau nebūtų tvarkomi tikslais, nesuderinamais su nustatytaisiais prieš renkant asmens duomenis. Jie turi būti tvarkomi tiksliai, sąžiningai ir teisėtai, saugomi tokia forma, kad duomenų subjektų tapatybę būtų galima nustatyti ne ilgiau negu to reikia tiems tikslams, dėl kurių šie duomenys buvo surinkti ir tvarkomi²⁶.

Reikia turėti omenyje, kad konfidencialios kliento informacijos paslapties išsaugojimas gali priklausyti ne tik nuo konkretaus advokato, bet ir kitų asmenų požiūrio į informaciją. Konkretaus duomenų valdytojo pareiga užtikrinti asmens duomenų paslapties išsaugojimą gali priklausyti ir nuo to, ar jiems tuo metu yra žinoma, kad dokumentuose ar elektroninėse laikmenose saugoma ne tik advokato ir jo kliento, bet ir kitų trečiųjų asmenų konfidenciali informacija. Ši informacija gali būti neapsaugota. Pavyzdžiui, Lietuvos Vyriausiasis Administracinis teismas 2018 m. balandžio 20 d. teismo posėdyje išnagrinėjo administracinę bylą pagal pareiškėjų apeliacinį skundą, kuriame nurodė, kad, prasidėjus pareiškėjų darbo santykiams uždarojoje akcinėje bendrovėje koncerne „Achemos grupė“, jiems buvo perduotos darbo priemonės – darbo kompiuteriai, sukurti darbiniai elektroninio pašto adresai. Pareiškėjai tapo faktiniais tiek kompiuterių, tiek elektroninio pašto naudotojais. Su jokiais apribojimais šias priemones naudoti asmeniniais tikslais jie nebuvo supažindinti. Koncernas darbo priemonių naudojimą asmeniniais tikslais toleravo, o darbiniai elektroniniai paštai siųsdavo įvairaus turinio laiškus, taip pat ir tokius, kurie nebuvo susiję su darbo funkcijų vykdymu. Koncernas 2013 m. balandžio 15 d. patvirtino informacijos administravimo taisykles, pagal kurias buvo nustatytas vienintelis galimas Koncerno darbuotojams suteikto elektroninio susirašinėjimo stebėjimo būdas / apimtis / vykdytojai, t. y. kad Koncernas gali vykdyti darbuotojų elektroniniu paštu išsiunčiamų išorės vartotojams Koncerno duomenų patikrą siekdamas apsaugoti Koncerno konfidencialią informaciją, nurodant, jog tokią patikrą

26 „Europos Parlamento ir Tarybos 2016 m. balandžio 27 d. reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas)“, Eur-Lex, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0679&from=ES>; „Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas“, *Valstybės žinios*, 1996, Nr. 63-1479.

gali atlikti Koncerno kontrolės departamento atsakingi darbuotojai.

Koncernas 2014 m. rugsėjo 26 d. išleido įsakymą, kurio pagrindu perėmė iš pareiškėjų jiems suteiktus darbo kompiuterius su visa juose buvusia informacija ir jų elektroninius paštus su visais susirašinėjimais, taip pat kabinetuose buvusius dokumentus bei informaciją. Paimtuose objektuose buvo ir pareiškėjų asmeninių duomenų. Šie duomenys buvo prieinami neapibrėžtam asmenų ratui (ne tik Koncerno darbuotojams, tačiau ir Koncerno pasitelktiems tretiesiems asmenims. Tarp šių duomenų buvo ir advokatei 2014 m. gegužės 16 d. siųstas pareiškėjos elektroninis laiškas, kuriame buvo pateikta informacija apie tai, su kokių advokatu asmeniniais klausimais dirba pareiškėja ir jos motina bei kokie jų asmeniniai klausimai pavedami (perduodami) spręsti būtent šiai advokatei.

Teisėjų kolegija, pasisakydama dėl apeliaciniame skunde nurodytų teiginių, susijusių su asmens duomenų tvarkymo pagrindais, sąlygų, nurodė, kad Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo nuostatos, reglamentuojančios asmens duomenų tvarkymą, dėl kurio gali būti pažeistos žmogaus teisės, ypač teisė į privatų gyvenimą, turi būti aiškinamos atsižvelgiant į konstitucines nuostatas (Konstitucijos 22 straipsnis), tarptautinius ir ES teisės aktus.

Koncerno 2014 m. rugsėjo 26 d. priimtuose įsakymuose, pagal kuriuos buvo sudaryta darbo grupė, turėjusi atlikti pareiškėjų veiklos tyrimą, viename iš punktų buvo nurodyta veiklos tyrimo metu paimti iš pareiškėjų jų funkcijoms vykdyti naudotą kompiuterinę techniką, ryšio priemones, dokumentus. Taigi Koncernas nusprendė atlikti pareiškėjų veiklos tyrimą ta apimtimi, kiek tai buvo susiję su jų darbo funkcijų Koncerne vykdymu, o jų duomenys buvo tvarkomi Koncerno vidaus administravimo tikslais, t. y. duomenų tvarkymo tikslas buvo aiškus ir konkretus, todėl nėra jokio pagrindo teigti, kad pareiškėjų duomenys buvo tvarkomi neteisėtai²⁷. Vadinas, jeigu tarnybinėje kompiuterinėje technikoje, ryšio priemonėse ar dokumentuose yra ir darbuotojo asmeninio gyvenimo informacija, jai netaikomi konfidencialumo reikalavimai.

Šiame kontekste svarbu atsakyti į klausimą, ar išsamus advokato veiklos patikrinimas dėl Advokatūros įstatymo ir Advokatų etikos kodekso pažeidimo, kuris iš esmės apima visą advokato ir kliento bendradarbiavimo tu-

27 „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. balandžio 20 d. nutartis administraciniame byloje Nr. A-622-525/2018“, Liteko, <http://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaiska/tekstas.aspx?id=7ba03708-25fa-4e43-8c2d-090919c7c944>.

rinį, nepažeidžia konfidencialumo principo. Ar šio klausimo išsprendimui pakanka advokatų tarybos ar jų garbės teismo nuožiūros, visiškai nepaisant kliento nuomonės ir nereikalaujant jo sutikimo? Minėta, kad Advokatų etikos kodekse numatoma, kad advokato profesinę paslaptį sudarančios informacijos pateikimas Lietuvos advokatūrai ar jos organams nelaikomas kliento paslapties atskleidimu ir konfidencialumo principo pažeidimu. *Pabrėžtina, kad Etikos kodekse nėra imperatyvaus reikalavimo atskleisti advokato profesinę paslaptį sudarančią informaciją Lietuvos advokatūros organams. Advokatas tik turi teisę ją atskleisti. Ar advokatas pasinaudos tokia teise, turėtų priklausyti nuo patikėtos informacijos konfidencialumo lygio ir jos turinio.*

Nediskutuotina, kad advokatą ir klientą, visų pirma, sieja *fiduciariniai* (pasitikėjimo) santykiai, kuriems būdinga tai, kad abi šalys žino, kad klientas, pasitikėdamas advokatu, suteikė jam teisę veikti kliento vardu ir atstovauti jo interesams. Preziumuojama, kad pasirinkęs advokatą klientas nebijo patikėti jam svarbios, konfidencialios informacijos, o ją patikėjęs – jaučiasi ramus, kad ši informacija nebus atskleista jokiems tretiesiems asmenims. Todėl advokatas gali atskleisti profesinę paslaptį sudarančią informaciją tik gavęs kliento sutikimą, išskyrus Advokatų etikos kodekso 8 straipsnio 4 dalyje nurodytas išimtis. *Siekiant išvengti nepagrįstų kaltinimų ir bylinėjimosi su klientu dėl konfidencialios informacijos atskleidimo tretiesiems asmenims, manoma, kad advokatas turi gauti raštišką kliento sutikimą atskleisti jam patiktą visą informaciją ar jos dalį.* Pavyzdys galėtų būti Vokietijos praktika. Šios šalies teisės aktuose nurodoma, kad advokatas turi disponuoti raštišku kliento patvirtinimu dėl konfidencialios informacijos viešinimo, o tais atvejais, kai klientas nesutinka atskleisti konfidencialią informaciją, advokatas gali kreiptis į teisinę priežiūros instituciją dėl profesinės paslapties atskleidimo. Jeigu yra svarūs teisei reikšmingi reikalavimai, išklausiusi klientą, ši institucija gali atleisti advokatą nuo profesinės paslapties saugojimo²⁸. *Manytina, kad advokato ir kliento ginčas dėl jo nesutikimo atskleisti dalį ar visą konfidencialią paslaptį sudarančią informaciją galėtų būti išspręstas teisme.*

Konstitucinis Teismas 2002 m. kovo 14 d. nutarime yra nurodęs, kad saugodama viešąjį interesą, pagal kurį reikia užkardyti ir šalinti bet kokius žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių pažeidimus, valstybė rūpinasi žmonių

28 „Befreiung vom Berufsgeheimnis“, Kanton Bern, <https://www.zsg.justice.be.ch/de/start/themen/anwaltsaufsicht/befreiung-berufsgeheimnis.html>.

sveikata, taip pat – kad žmonių sveikatos apsauga yra konstituciškai svarbus tikslas, viešasis interesas. Siekyje užtikrinti žmonių sveikatos apsaugą reikšmingiausia yra tai, kad pagal Konstituciją viešojo intereso (konstituciškai svarbaus tikslo) buvimas gali būti pagrindas apriboti asmens teises²⁹. Tų pačių metų rugsėjo 19 d. teismo nutarime konstatuota, kad valstybės saugumo užtikrinimo interesai (viešasis interesas) reikalauja, kad įstatymo nustatyta tvarka būtų galima apriboti atskirų asmenų teises ir laisves, garantuoti viešąją tvarką, sulaikyti nusikaltėlių, gelbėti žmogaus gyvybę, sveikatą ar turtą. Tą suponuoja ir konstitucinis atviros, teisingos, darnios pilietinės visuomenės ir teisinės valstybės siekis³⁰. Taigi viešasis interesas reikalauja iš advokato laikytis vieno iš svarbiausių jo veiklos principų – teisėtumo principo. Šis principas įpareigoja visus teisės subjektus (taip pat ir advokatą) savo veikloje tiksliai ir besąlygiškai įgyvendinti visus teisės normų paliepiamus ir turi esminės reikšmės kitų Advokatūros įstatyme ir Advokato etikos kodekse įtvirtintų principų įgyvendinimui. Teisėtumo principas, *inter alia*, taip pat reiškia, kad profesinė advokato veikla negali prieštarauti įstatymams.

Jeigu advokato veikla prieštarauja imperatyvioms įstatymo normoms, tai advokatas, kaip ir kiekvienas pilietis, turi atsakyti pagal Lietuvos Respublikos baudžiamuosius įstatymus. Savaiame aišku, jam turėtų galioti Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (toliau – BK) 238 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta nuostata, kad asmuo, be svarbios priežasties nepranešęs teisės saugos įstaigai arba teismui apie jam žinomą daromą ar padarytą labai sunkų nusikaltimą, turi būti patrauktas baudžiamojon atsakomybėn už padarytą nusikaltimą.

Literatūroje pabrėžiama, kad kiekvienam advokatui, per pokalbį su gimanuoju sužinojusiam apie kliento planuojamą padaryti labai sunkų nusikaltimą, iškyla itin sunki dilema, apibūdinama trimis žodžiais: ką daryti toliau. Jei advokatas praneš apie tai, ką sužinojo iš kliento, teisės saugos institucijoms, jis pažeis kliento paslapties neatskleidimo principą ir kartu pažeis Lietuvos Respublikos advokatūros įstatymo reikalavimus, todėl jo elgesys, be jokios abejonės, bus vertinamas kaip prieštaraujantis advokato veiklą reglamentuojančiam įstatymui. Jei advokatas nepraneš apie tai, kad klientas pla-

29 „Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2002 m. kovo 14 d. nutarimas“, *Valstybės žinios*, 2002, Nr. 28-1003.

30 „Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2002 m. rugsėjo 19 d. nutarimas“, *Valstybės žinios* 2002, Nr. 93-4000.

nuoja padaryti labai sunkų nusikaltimą, jo veikla taip pat bus neteisėta ir jam grės baudžiamoji atsakomybė. Jei advokatas bandys elgtis moraliai ir tiesiog atsisakys toliau ginti ar teikti kitokią teisinę pagalbą klientui, išsaugodamas sužinotą informaciją, jo veiklos neteisėtumas nuo to nesumažės. Jei advokatas nereaguos į tas žinias ir toliau tęs bendravimą su klientu ir užtikrins jo gnybą, bus galima manyti, kad tokiam teisininkui visiškai nesvarbu, kad valstybėje daromi sunkūs nusikaltimai ir jo moralė nesutampa su visuomenėje priimtinais gėrio ir blogio sampratomis. Taigi šiais atvejais advokatas atsiduria padėtyje be išeities³¹.

Taigi šiuo atveju akivaizdi situacija, kai įstatymų lygmeniu tie patys teisiniai santykiai reguliuojami skirtingai. Teisės literatūroje tokie atvejai apibūdinami kaip „neatsakingos teisėkūros rezultatas“³². Aptariamam atveju teisės doktrinoje ir praktikoje laikomasi paradigmos: jeigu konkuruoja bendroji norma su specialia norma, tada vadovaujamosi *lex specialis derogat legi generali* principu. Tačiau kolizija kyla ne tik tarp teisės aktų hierarchijos aspektu vienodo statuso teisės normų, bet ir tarp Advokatūros įstatyme įtvirtintų ir Advokatų etikos kodekse detalizuotų teisės principų. Akivaizdu, kad tokios priešpriešos neturėtų būti, visos įstatymų bei etikos kodekso normos ir principai turėtų sudaryti darnią sistemą. *Manytina, kad visų pirma turėtų būti išspręstas normų kolizijos klausimas, papildant Advokatų etikos kodekso 8 straipsnio 4 dalyje nustatytų išimčių sąrašą 4 punktu ir jame nurodant, kad advokatas turi teisę be kliento sutikimo atskleisti advokato profesinę paslaptį sudarančią informaciją, jeigu tai neišvengiamai būtina siekiant užkirsti kelią labai sunkaus nusikaltimo padarymui*. Kartu pabrėžtina, kad konfidencialumo principas apskritai neturėtų būti taikomas ir advokato profesinė paslaptimi neturėtų būti laikomi duomenys, kai klientas prašo advokatą konsultuoti, kaip būtų galima padaryti nusikalstamą veiką (pavyzdžiui, sukčiavimą), arba ragina advokatą daryti nusikalstamą veiką (pavyzdžiui, papirkimą), taip pat duomenys, kurie liudija apie trečiųjų asmenų daromą sunkų (pavyzdžiui, sprogstamųjų medžiagų kontrabandą) ar labai sunkų nusikaltimą (pavyzdžiui, mažamečio išžaginimas). Jeigu, advokato nuomone, tokia nusikalstama veika gali būti padaryta netrukus arba šiuo metu ji yra daroma ir egzistuoja reali grėsmė, kad atsiras sunkių padarinių, tada jis tu-

31 Romualdas Drakšas, *Advokatas: veiklos pagrindai ir problemos* (Vilnius: Justitia 2012), 365–366.

32 Arvydas Andruskevičius, *Administracinė teisė* (Vilnius: VĮ Registrų centras 2008), 336.

rėtų imtis neatidėliotinių veiksmų, galinčių pašalinti egzistuojančią grėsmę. Europos Sąjungos advokatūrų ir teisinių bendrijų taryba (toliau – CCBE) Europos pagrindinių teisininko profesijos principų chartijos komentaro 6 punkte advokato vaidmenį apibrėžia taip: „Advokato, nesvarbu ar tai būtų asmuo, ar korporacija, ar valstybė, vaidmuo – būti patikimu kliento patarėju ir atstovu, trečiųjų šalių gerbiamu profesionalu, būtinu sąžiningo teisingumo vykdymo proceso dalyviu. Apimdamas visus šiuos elementus, advokatas, kuris patikimai tarnauja kliento interesams ir gina kliento teises, taip pat vykdo advokato visuomenėje funkcijas, kurios yra užbėgti už akių ir užkirsti kelią ginčams, užtikrinti, kad ginčai būtų sprendžiami pagal pripažintus civilinės, viešosios ar baudžiamosios teisės principus ir tinkamai atsižvelgiant į teises ir interesus, prisidėti prie teisės vystymo ir ginti laisvę, teisingumą ir teisės viršenybę“. CCBE Europos advokatų profesinės etikos kodekso 1.1 punkte teigiama, kad pagarba advokato profesinei funkcijai yra būtina teisinės valstybės ir demokratijos visuomenėje sąlyga³³.

Manytina, kad klientams teikiamos teisinių paslaugų garantijos, t. y. profesinės informacijos konfidencialumas neturėtų būti panaudotas kliento ar jam artimų trečiųjų asmenų neteisėtiems interesams realizuoti. Advokato veiksmai, kai yra atskleidžiama minėta informacija, gali būti pateisinami tuo, kad advokatas, visų pirma, laikosi įstatymų, kurių ignoruoti jis negali, o antra – advokatas yra visos teisinės sistemos, kuri įpareigoja jį elgtis sąžiningai ir pilietiškai, taip pat siekti svarbiausio visuomeninio gėrio apsaugos, sudedamoji dalis.

3. Advokato profesinę paslaptį sudarančios informacijos senaties aspektai

Advokatas, neišsaugojęs kliento patikėtos paslapties, gali būti traukiamas drausminėn atsakomybėn. Minėta, kad konfidencialumas yra pagrindinė ir svarbiausia advokato teisė ir pareiga, kuriai netaikoma senatis. Kalbant apie advokato profesinės paslapties senatį, nėra visiškai aišku, ar visai konfidencialiai informacijai būtina netaikyti senaties nuostatas.

³³ „Konsultacinė Europos Teisėjų Tarybos 2013 m. lapkričio 13–15 d. nuomonė Nr. (2013) 16 „Dėl santykių tarp teisėjų ir advokatų“, CCJE, <https://rm.coe.int/1680747809>.

Pabrėžtina, kad Advokatų etikos kodeksas yra susistemintas, turintis juridinę galią aktas, kuriame nustatyti ir išaiškinti visiems advokatams pagrindiniai elgesio principai ir normos. Kliento paslapties neatskleidimo reikalavimas glaudžiai susijęs su kitais įstatymais gana nevienareikšmiškai reglamentuojančiais konfidencialios informacijos saugojimą ir jos viešinimą. Teikdamas teisines paslaugas klientui advokatas gali sukaupti įvairaus pobūdžio informaciją: apie nekilnojamąjį kliento turtą, profesinę istoriją, jo ir jo šeimos narių sveikatos būklę, sąskaitas banke, finansinius įsipareigojimus, asmenines nuotraukas, archyvinius duomenis, teisės saugos institucijoms nežinomas nusikalstamos veikos padarymo aplinkybes, santykius su kaimynais bei artimaisiais, draugais ir draugėmis ir t. t. Tačiau dalis šios informacijos (pavyzdžiui, susijusios su administracinio nusižengimo ar nusikalstamos veikos padarymu, civiliniu ieškiniu) anksčiau ar vėliau bus paskelbta teismo proceso metu ir bus prieinama tretiesiems asmenims. Pavyzdžiui, BPK 9¹ straipsnyje nurodoma, kad išnagrinėtos bylos medžiaga, išskyrus medžiagą tų bylų ar jų dalių, kurios buvo išnagrinėtos neviešame teismo posėdyje, yra vieša ir su ja gali susipažinti ir byloje nedalyvavę asmenys. Šią teisę byloje nedalyvavę asmenys įgyja tada, kai teismo nuosprendis ar teismo procesą užbaigianti nutartis įsiteisėja, o jeigu byla gali būti nagrinėjama kasacine tvarka, – tai ją išnagrinėjus kasacine tvarka arba pasibaigus apskundimo kasacine tvarka terminui. Be abejo, teismas turi teisę advokato ar jo kliento prašymu, taip pat savo iniciatyva motyvuota nutartimi nustatyti, kad bylos medžiaga ar jos dalis yra nevieša, jeigu reikia apsaugoti žmogaus asmens, jo privataus gyvenimo ir nuosavybės slaptumą, informacijos apie žmogaus sveikatą konfidencialumą ir kitais įstatyme nurodytais atvejais.

Visa kita informacija, kuri nebuvo paviešinta, t. y. duomenys ne tik apie esamą situaciją, bet ir susiję su klientu praeities duomenys, išlieka konfidenciali informacija. Ši informacija, skirtingai nuo paviešintos ir turėjusios įstatymo nustatytą formą (pavyzdžiui, procesiniai dokumentai), gali neturėti jokios formos ir būti tik advokato atmintyje, jo užrašuose, elektroninėje laikmenoje, pastabose ir pan.

Taigi galima teigti, kad advokato surinkta informacija yra konfidenciali tik ta apimtimi, kiek ji nebuvo oficialiai paviešinta tretiesiems asmenims. Vadovaudamasis advokatų etikos normomis, advokatas privalo taip saugoti surinktą informaciją ir imtis tokių priemonių, kad ji nebūtų pasiekiami kitiems asmenims ar paskleista viešojoje erdvėje. Suprantama, kad kliento

duomenų apsauga yra visuotina taisyklė, kuri numatyta ir kitų šalių teisės aktuose. Pavyzdžiui, Vokietijoje nurodoma, kad profesinė paslaptis advokatai galioja neribotą laiką ir yra privaloma visiems klientams dėl visko, ką jiems patiki klientas dėl advokato profesijos³⁴. Taigi konfidencialumo abso-
lutumas laiko požiūriu yra kliento garantija, kad patikėta advokatui infor-
macija niekada nebus panaudota prieš jį. Panaši padėtis yra ir Šveicarijoje. Pavyzdžiui, Liucernos kantono priežiūros institucija turėjo įvertinti ypatingą
advokato paslapties pažeidimo atvejį. 1994 m. Advokatas X atstovavo klien-
tui Nidvaldeno kantono administracinės priežiūros institucijoje dėl vairuo-
tojo pažymėjimo atėmimo. Kadangi nesutarė su klientu, advokatas atsisa-
kė atstovavimo sutarties, jo išlaidų sąskaita liko neapmokėta. Netrukus po
to advokatas pastebėjo, kad buvęs jo klientas vairavo automobilį Liucernos
mieste, nors vairuotojo pažymėjimas dar nebuvo jam gražintas. Advokatas
pranešė apie savo buvusį klientą teisėsaugos institucijoms Nidvaldeno kan-
tone. Klientas apskundė advokato veiksmus advokatų priežiūros institucijai,
kuri advokatui X skyrė papeikimą. Jame buvo aiškiai nurodyta, kad advoka-
tas dėl savo konfidencialumo ir jam patiktų pareigų neturi jokių įgaliojimų,
kurie būtų tiesiogiai ar netiesiogiai nukreipti prieš ankstesnį klientą, jei dėl
to turi būti panaudotos žinios iš ankstesnių procedūrų. Jokiu būdu neleistina,
kad advokatas savo noru prieštarautų buvusio kliento interesams. Niekas
nesikeičia ir dėl to, kad kreipimosi į teisėsaugos instituciją metu tarp advo-
kato ir kliento nebeliko pavedimo santykių, nes advokato konfidencialumo
ir ištikimybės pareiga santykiuose su klientu išlieka neribotą laiką³⁵.

Vis dėlto senaties netaikymas konfidencialiai informacijai kelia nemažai
klausimų. Pavyzdžiui, jokie teisės aktai nenurodo, kur ir kaip ši informacija
turi būti saugoma, o gal ji turėtų būti nedelsiant sunaikinta, nes advokato
kontora neišvengiamai tampa archyvu. Tačiau paprastai advokatų kontorose
yra nemažai „nuolatinių“ klientų, todėl informacija apie juos ne tik nesu-
naikinama, bet nuolatos papildoma ir saugoma neribotą laiką. Juolab kad
dalis informacijos, kuri advokatui yra profesinė paslaptis (konfidenciali), yra
akivaizdi (plačiai žinoma), kartais net paskelbta tretiesiems asmenims arba

34 „Bundesrechtsanwaltsordnung“, Dejure, <https://dejure.org/gesetze/BRAO>; „Berufsordnung für Rechtsanwälte“, Dejure, <https://dejure.org/gesetze/BORA/2.html>.

35 „Anwalts- und Standesrecht Kolloquium für Rechtspraktikantinnen und Rechtspraktikanten vom 16. April 2021“, Raetus Cattelan, https://gerichte.lu.ch/-/media/Gerichte/Dokumente/pruefungen/Kolloquien/Standesrecht_Handout.pdf.

lengvai gaunama kliento aplinkoje. Tokiais atvejais konfidencialumo principas lieka tuščia, populistinio pobūdžio deklaracija.

Šiame kontekste akivaizdžiai kyla klausimas, ar verta visiems prieinamą informaciją apie klientą saugoti kaip profesinę paslaptį ir netaikyti senaties reikalavimų. Pabrėžtina, kad kai kuriuose įstatymuose konfidencialiai informacijai nustatytas senaties terminas. Antai Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 15 straipsnio 4 dalyje nurodoma, kad asmenys, kuriems komercinė paslaptis tapo žinoma dėl jų darbo ar kitokių sutartinių santykių su ūkio subjektu, gali naudoti šią informaciją praėjus ne mažiau nei vieniems metams nuo darbo ar kitokių sutartinių santykių pasibaigimo, jeigu įstatymuose ar sutartyje nenumatyta kitaip³⁶. Lietuvos Respublikos darbo kodekso 39 straipsnio (Susitarimas dėl konfidencialios informacijos apsaugos) 1 dalyje nustatyta, kad darbo sutarties šalys gali sulygti dėl to, kad darbuotojas darbo sutarties vykdymo metu ir pasibaigus darbo sutarčiai asmeniniais ar komerciniais tikslais nenaudos ir kitiems asmenims neatskleis tam tikros iš darbdavio ar dėl atliktos darbo funkcijos gautos informacijos, kurią darbo sutarties šalys savo susitarime dėl konfidencialios informacijos apsaugos įvardys konfidencialia. Šio straipsnio 3 dalyje nurodoma, kad susitarimas dėl konfidencialios informacijos apsaugos galioja vienus metus po darbo santykių pasibaigimo, jeigu darbo sutarties šalys nesusitaria dėl ilgesnio termino³⁷.

Pagaliau Lietuvos Respublikos valstybės ir tarnybos paslapčių įstatyme taip pat nurodomi konkretūs informacijos įslaptinimo terminai. Jame teisiškai reglamentuotos šios slaptumo žymos nuo aukščiausios iki žemiausios: 1) „Visiškai slaptai“; 2) „Slaptai“; 3) „Konfidencialiai“; 4) „Riboto naudojimo“, o šio įstatymo 8 straipsnyje nustatyti ir informacijos įslaptinimo terminai:

- 1) informacija, žymima slaptumo žyma „Visiškai slaptai“, – 30 metų;
- 2) informacija, žymima slaptumo žyma „Slaptai“, – 15 metų;
- 3) informacija, žymima slaptumo žyma „Konfidencialiai“, – 10 metų;
- 4) informacija, žymima slaptumo žyma „Riboto naudojimo“, – 5 metai.

Tais atvejais, kai informacijos atskleidimas gali sukelti pavojų žmogaus gyvybei ar sveikatai arba sudaryti prielaidas kilti pavojui žmogaus gyvybei,

36 „Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas“, *Valstybės žinios*, 1999, Nr. 30-856.

37 „Lietuvos Respublikos darbo kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas“, TAR, 2016, Nr. 23709.

informacija įslaptinama 75 metams³⁸. Taigi valstybės ir tarnybos paslaptys saugomos terminuotą laiką. Čia net neužsimenama, kad šių paslaptių saugojimui netaikomi senaties terminai.

Vertybių hierarchijoje šalies valstybės ir tarnybos paslaptis yra svarbesnė už komercinę ar atskiro žmogaus gyvenimo paslaptį. Todėl Valstybės ir tarnybos paslaptių įstatymu įslaptinta informacija pagal svarbą, galimos žalos, kurią patirtų valstybė, jos institucijos ar asmenys, jeigu ši informacija būtų prarasta arba atskleista neturintiems teisės ją sužinoti asmenims, dydį ir turinį sunkiai prilyginama advokato profesinę paslaptį sudarančiai informacijai, kuri dažnai jau yra žinoma tretiesiems asmenims ir kurią galima rasti viešuose interneto portaluose.

Todėl manytina, kad advokato profesinės paslapties konfidencialumo galiojimui taip pat derėtų nustatyti tam tikrus terminus. Suprantama, kad kliento vardas, pavardė, jo gimimo metai, duomenys apie profesiją ir darbovietę galėtų būti saugomi trumpiau nei duomenys apie drausmines nuobaudas, administracinius teisės pažeidimus, teistumą ir baudžiamuosius nusižengimus ar nusikaltimus bei sveikatos būklę. Ilgiausiai neturėtų būti viešinama informacija, susijusi su asmens teisių, garbės ir orumo apsauga, privataus gyvenimo neliečiamumu, asmens kodas ir pan. Deja, paprastai didžiąją dalį informacijos, kuri be advokato ar jo kliento žinios paskelbiama viešumoje, paskleidžia kiti proceso dalyviai, pavyzdžiui, nukentėjusioji šalis, kuri tikisi, kad per visuomenėje formuojamą nuomonę paveiks teismų sprendimus ir kaltininkas bus griežčiau nubaustas. Todėl, vadovaujantis logine samprotavimų eiga, tokia informacija apskritai neturėtų būti laikoma konfidencialia.

Kitas probleminis klausimas yra tas, kad advokato profesinei paslaptčiai priklausančios informacijos konfidencialumo užtikrinimui, jos turiniui ir saugojimo terminams advokatūroje neskiriama daugiau dėmesio. Vis dėlto šios informacijos saugos klausimai turėtų būti koordinuojami nustatant aiškias informacijos konfidencialumo apsaugos ribas. Teigtina, kad būtų tikslinga iš esmės pertvarkyti advokato profesinės paslapties įslaptinimo nuostatas, įtvirtinant aiškias senaties ribas iš kliento gaunami informacijai. Taip pat manytina, kad šiandien vienas iš galimų uždavinių yra advokatų tvarkomos informacijos klasifikavimas, priklausomai nuo jos svarbos klientams, advokatūrai, valstybei ir visuomenei, bei kliento advokatui patikėtos

38 „Lietuvos Respublikos valstybės ir tarnybos paslaptių įstatymas“, *Valstybės žinios*, 1999, Nr. 105-3019.

informacijos kaip profesinės paslapties konfidencialumo ribų nustatymas.

Išvados

Reikėtų manyti, kad jau pats kreipimosi į advokatą faktas ir kliento suteikta informacija bei pateikti preliminarūs duomenys turėtų sudaryti advokato profesinę paslaptį. Paslaptimi advokatų veiklos praktikoje yra laikoma viskas, ką advokatas tiesiogiai ar netiesiogiai sužinojo iš kliento nuo to momento, kada jis kreipėsi į konkretų advokatą dėl teisinės pagalbos. Ir nesvarbu, kad advokatas nepriėmė pavedimo, nes negali dėl laiko stokos arba dėl profesinės nekompetencijos laiku ir tinkamai atlikti pareigų: pamatinė kliento teisė į konfidencialumą negali būti paneigta.

Manytina, kad visų pirma turėtų būti išspręstas normų kolizijos klausimas, papildant Advokatų etikos kodekso 8 straipsnio 4 dalyje nustatytų išimčių sąrašą 4 punktu ir jame nurodant, kad advokatas turi teisę be kliento sutikimo atskleisti advokato profesinę paslaptį sudarančią informaciją, jeigu tai neišvengiamai būtina siekiant užkirsti kelią labai sunkaus nusikaltimo padarymui.

Manytina, kad advokato profesinės paslapties konfidencialumo galiojimui taip pat derėtų nustatyti tam tikrus terminus. Suprantama, kad kliento vardas, pavardė, jo gimimo metai, duomenys apie profesiją ir darbovietę galėtų būti saugomi trumpiau nei duomenys apie drausmines nuobaudas, administracinius teisės pažeidimus, teistumą ir baudžiamuosius nusižengimus ar nusikaltimus bei sveikatos būklę. Ilgiausiai neturėtų būti viešinama informacija, susijusi su asmens teisių, garbės ir orumo apsauga, privataus gyvenimo neliečiamumu, asmens kodas ir pan.

THE PRINCIPLE OF CONFIDENTIALITY IN ATTORNEYS' PRACTICE AND ITS LIMITS

Romualdas Drakšas

Mykolas Romeris University, Lithuania

Summary. In this article, the author examines the problematic aspects of the principle of confidentiality in attorneys' practice. It is noted that Lithuanian legal literature does not pay a lot of attention to this issue; only some debatable aspects of the principle of confidentiality in attorneys' practice were examined in R. Drakšas' study "Advokatas: veiklos pagrindai ir problemos" and in a separate scientific study by a team of authors – "Advokatūros teisė." It should be emphasized that the profession of attorney is one of the professions which are subject to higher, stricter standards of conduct; therefore, it is considered that the emerging theoretical and practical problems of attorneys' practice should be discussed and resolved in one way or another. Therefore, the purpose of this article is to start a scientific discussion by assessing the requirements of the principle of attorney confidentiality and the issues of their contradiction. Only by sharing views can the problems that arise in practice be best addressed. Finally, after a detailed analysis, the author presents several conclusions and further suggestions for the evaluation of the principle of confidentiality. In the author's opinion, the very act of a client contacting an attorney and providing information and preliminary data should constitute professional secrets of the attorney. A professional secret is considered to be everything that an attorney learned from a client, directly or indirectly, from the moment they approached a particular attorney for legal assistance. The client's fundamental right to confidentiality cannot be denied, even if the attorney does not accept the order because they are unable to perform their duties in a timely and proper manner due to lack of time or professional incompetence. In this article, the author sets out the arguments and suggests that Article 8 (4) of the Attorney ethics code is supplemented with an additional point stating that the attorney has the right to disclose information constituting lawyers' professional secrecy without the client's consent in order to prevent a grievous crime. Finally, the author makes a proposal to set a term of validity of the confidentiality of a lawyer's profes-

sional secrecy. It is understood that the client's name, year of birth, occupation, and workplace data could be protected for less time than information relating to disciplinary sanctions, administrative offenses, convictions and criminal offenses, or health data. Information relating to the rights of the individual, the protection of honor and dignity, privacy, personal identification number, etc., could be protected for the longest time.

Keywords: principles of attorneys' practice, principle of confidentiality in attorneys' practice, attorneys' professional secrecy.

Romualdas Drakšas, Mykolo Romerio universiteto Teisės mokyklos Baudžiamosios teisės ir proceso instituto profesorius, socialinių mokslų (teisė) daktaras. **Mokslinių tyrimų kryptys:** baudžiamoji teisė, baudžiamoji atsakomybė, bausmių skyrimas.

Romualdas Drakšas, Institute of Criminal Law and Procedure at the Law School at Mykolas Romeris University, Doctor of Social Sciences (Law). **Research interests:** criminal law, criminal liability, sentencing.